

ego autem non contradico, retrorsum non abii.

XVI. Quia propter ut homo moveatur altiori isto modo operandi, scilicet juxta mensuram Spiritus sancti et non solum juxta modum, et mensuram assequibilem per rationem humanam (ut infra satius explicabimus) requiruntur dona ista altiora, quæ elevatione sua, etiam virtutes ipsas ornant, et elevant, ut sub altiori modo reguletur homo, et mensuret operationes suas. Unde dicitur, Job xxvi: *Spiritus ejus ornavit caelos, et obstetricante manu ejus eductus est coluber tortuosus*, quia videlicet potentia rationales, scilicet intellectus, et voluntas, et virtutes quibus informantur, qui ex sua spiritualitate sunt quasi cœli (quia elevantur supra corporeas facultates, et ex ordinatione, ac regulatione virtutum, quibus disponuntur in suis motibus, volvuntur sicut cœli) ornantur, seu elevantur a Spiritu Dei per hæc dona, ut altius moveatur, et reguletur humanum cor, non juxta constrictam, et parvam nostræ rationis mensuram, sed secundum amplissimam Spiritus sancti operationem, et regulationem. Et hoc pacto educitur omnino ex corde nostro coluber tortuosus, id est, diaboli spiritus, qui non solum in peccatoribus habitat, sed etiam in ipsis spiritualibus viris tortuosas vias quærit, ut corda decipiat suo velamine, et prætextu spiritualium elevationum, puta visionum, seu illusionum interiorum, quibus aliquando homines decipit. Sed a Spiritu divino per quem cœli isti ornantur, educitur coluber iste tortuosus, quia donis Spiritus sancti illustratur mens hominis, ut discernere possit tortuosas vias serpentis, et non ignorare astutias ejus, etiam cum transfert se in Angelum lucis; sed cursu, ac tramite directo, sine errore et sine ambagibus tendere in ter-

ram rectam, juxta quod scriptum est, Psal. cxlii: *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*; quia sine divini Spiritus afflatu et aura impossibile est homini in rectam terram applicare, et a viis tam tortuosis emergere. Et sic per dona Spiritus sancti, quibus ornantur cœli, educitur tortuosus coluber, dum manifestantur, et discernuntur ejus astutiæ, etiam cum spiritualium rerum apparentiis, quasi spiribus quibusdam sese contorquet, et occultat.

XVII. Tertio denique vocantur ista dona spiritus, quia quasi ipso Dei halitu inspiratur anima, quæ ipsis ornatur, amplectendo ipsum quasi sponsum osculantem se, et osculo oris sui spiritum ei immittentem, ut perficiantur, et eleventur virtutes ad superiorem modum operandi. Unde Psal. xxxii, dicitur: *Verbo Domini cœli firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Ille enim spiritus oris Domini firmans virtutes, est in nobis spiritus istorum donorum proveniens ab ore, et osculo Domini, quod utique tam efficax esse solet cum animæ celestium desideriorum avidæ imprimitur, ut quasi eibat spiritum ejus, et totam transferat in participationem divinam, et a terrenis, et temporalibus sic abstrahat, ut etiam aliquando mortem inducat corporalem, nam et Moyses dicitur Deuter. xxxiii: *Mortuus jubente Domino*, et juxta Hebræum transfert Oleaster: *Mortuus est ab osculo Domini*, quia illa jussio oris divini fuit quasi osculum Domini ita fortiter impressum animæ Moysi, ut ebiberit, et hauserit ad se totum spiritum vitæ ejus, et ad se rapuerit extra corpus in vi spiritualis amoris. Tale osculum plerique sanctorum sentiunt, qui cum Paulo dicere possunt: *Sive mente excedimus, Deo; sive sobrii sumus, nobis*. Ubi sobrietas actionis

qua proximis sancti convivunt contraponitur illi excessui, et ebrietati spiritus, qua introeunt in potentias Domini, et recordantur justitiæ ejus solius, ut scilicet ebria sit Deo, sobria proximis. Talis enim est cella illa vinaria, in qua ordinat Deus charitatem, cujus iste ordo est, ut primum Dei sui impatiens anima toto impetu, et sine modo feratur in illum, quasi ebria de Deo suo; deinde in proximos cum sobrietate, et modestia juxta ejusque qualitatem, et necessitatem, non nimis illis inhærendo, nec propter illos, sed propter Deum illos quærendo.

XVIII. Et hinc maxime sumi debet intelligentia occultissimi illius libri, et spiritualium amorum, qui Canticum canticorum dicitur, et initium accipit ex osculo domini: *Osculetur*, inquit, *osculo oris sui*, quasi ibi incipiant Ecclesiæ sanctæ amores, ubi consummavit Moyses vitam suam: ille enim: *Mortuus est ab osculo Domini*, Ecclesia vero incipit ab osculo oris sui, et quando lex, quæ per Moysen data est finem accipit, ibi spiritualis amoris lex initium accipit ab osculo oris quod est Spiritus sanctus ab ore Dei procedens, et in osculo suo Patrem, et Filium complectens, ut ita abundantia illa, et ebrietas Spiritus, quæ in Ecclesiam in die pentecostes effusa est, denotaretur, unde ad totum Ecclesiæ corpus per varia sæcula derivatur: *Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam* (id est, in virilem fortitudinem) *barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti ejus, et sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion*. Etenim abundantiori gloria præ Moyse Ecclesia digna est habita, et ideo ubi consummavit Moyses, scilicet ab osculo Domini, quod est Spiritus sanctus, inde in die pentecostes incipit Ecclesia, cum tam abunde Spiritum suum misit in illam Domi-

nus Jesus quod quasi ebriam præ Spiritu reddiderit, ita ut multi irridentes dicerent: *Quia musto pleni sunt isti*, Actorum ii.

XIX. Hæc est ergo tanta, et tam efficax vis istorum donorum Spiritus sancti quæ Dominus plenissime Ecclesiæ suæ largitus est, ut eam ab omni temporali contagio ad puritatem, et lucem Spiritus transferat et purificet, et super omnem humanæ fragilitatis, et naturalis rationis mensuram exaltet, ita ut vino isto Spiritus hausto, et potato dicere possit cum sponsa: *Quia meliora sunt ubera tua vino*, id est, meliorata, seu meliora reddita sunt ubera tua vino isto Spiritus, quo inebriaris; eo quod ad litteram virtutes sunt quasi habitus ornantes animam, et quasi turgentia ubera prominentes, tam in mente, quam in voluntate, et istæ meliorantur, seu meliores fiunt ab ipso vino spiritualium donorum, et unguentis istis optimis fragrantia redduntur; spirant enim odorem, quia a Spiritu, et habitu divini ipsius oris procedunt. Et quia osculum oris totum spiratale, et purum est, non libidinis, hoc enim etsi ore fiat, sed non oris est, magis autem concupiscentiæ, et carnis. Oris autem osculum, locutionis osculum est, sed sermonis, sed intelligentiæ, sed Verbi, sed splendoris. Procedit enim ab ore, quatenus organum locutionis, et sermonis est: Verbo autem Domini firmantur cœli, et omnis virtus eorum spiritu oris ejus ornatur.

ARTICULUS II.

Utrum hæc dona sint habitus a virtutibus etiam infusus distincti?

I. Ex his quæ articulo præcedenti allata sunt, constat dari dona illa Spiritus sancti quæ specialiter

dona, et spiritus appellantur. Et supponendum est dona ista supernaturalia esse, et per se infusa, nec naturalibus viribus acquisibilia. Etenim ista dona dicuntur in Scriptura dari nobis a Deo per gratiam suam, et per Spiritum suum, et de cœlo advenire, et dona Dei esse; sed non alio modo colligimus ex Scriptura dari supernaturalia dona, et per se infusa in nobis, quam ex similibus verbis, ut quia dicitur fidem esse donum Dei, charitatem in nobis diffundi per Spiritum sanctum et alia similia; ergo eodem modo debemus colligere hæc dona Spiritus sancti esse supernaturalia, et infusa. Minor est nota, nec enim aliud principium est ad colligendum ex Scriptura dari in nobis aliqua supernaturalia dona, et per se infusa, et inde contra Pelagianos colligit S. Augustinus charitatem, gratiam, et fidem non esse ex dono creationis, sed ex speciali gratia Dei, quia sic in Scriptura significantur tamquam a Deo donata per ejus gratiam, et donum.

II. Major vero probatur: nam in primis dona ista quæ in Christo Domino fuerunt, ex Spiritu sancto fuisse clare describitur Isai. xi: *Et requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, et intellectus, etc. et replebit eum spiritus timoris Domini.* Quæ verba non possunt aptari nisi donis supernaturalibus, et infusis, non acquisitis, et ordinis naturalis. Ac proinde hæc dona prout describuntur in Christo fuisse, non possunt salva fide negari esse dona gratiæ, atque adeo supernaturalia. Ejusdem autem rationis sunt ista dona in Christo et in nobis. Nam etiam in nobis dicuntur dari per Spiritum, et esse dona Dei, ut cum dicitur Ecclesiastici xv: *Adimplebit illum spiritu sapientiæ, et intellectus;* et I ad Corinth. xii: *Alii datur per Spiritum sermo sapientiæ, alii sermo*

scientiæ secundum eundem Spiritum. Et sic habentur tria dona, *sapientia, intellectus, et scientia*, quæ supernaturalia esse probantur, quia per Spiritum dantur, licet *Apostolus* loquatur ibi de gratiis gratis datis, quæ etsi supernaturalia sint, tamen etiam sine gratia esse possunt.

III. Item Ecclesiastici x, numerantur hæc dona, et simpliciter *timor* et *consilium*, seu *prudencia*, cum dicitur: *Corona sapientiæ timor Domini replens pacem, et salutis fructum, et vidit, et dinumeravit eam, utraque autem sunt dona Dei. Scientiam, et intellectum prudentiæ sapientia compartietur, et gloriam tenentium se exaltat.* Ubi numeratur sapientia et timor, et scientia, et intellectus prudentiæ, quæ pertinet ad consilium, et dicuntur sapientia, et timor dona Dei, compartiri vero a sapientia scientiam, et intellectum, quod totum pertinet ad supernaturale donum. Dicitur etiam ibidem timor initium sapientiæ, radix sapientiæ, et quod amor expellit peccatum; quod utique facere non potest, nisi sit aliquid supernaturale, et ad justificationem disponens. De dono fortitudinis quod sit infusum, et supernaturale, sumitur ex illo I Macchab. iii: *Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cœlo fortitudo est:* et Psal. xliii: *Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos, sed dextera tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui:* et Exod. xv: *Fortitudo mea, et laus mea Dominus.* De dono etiam consilii habetur Psal. cxviii: *Et consilium meum justificationes tuæ.* Et de operibus consilii, ut de virginitate servanda, dicit Paulus I ad Corinth. vi: *De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a Domino:* et Matth. xix: *Non omnes capiunt verbum istud,*

sed quibus datum est, (id est, consilium de virginitate.) Denique de spiritu, seu dono pietatis habemus I ad Timoth. iv: *Exerce te ipsum ad pietatem; nam exercitatio corporalis ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens vitæ, quæ nunc est, et futuræ.* Ubi non potest intelligi nisi de pietate supernaturali, cui videlicet annexa est promissio vitæ futuræ, quæ est beatitudo: nec de alia potest ita apte intelligi sicut de illo spiritu pietatis, de quo Isai. cap. xi. Ad quod etiam addi potest quod dicitur Job xxviii: *Ecce pietas ipsa est sapientia*, sic enim ex Græco legunt plures, et Augustinus sic legit sermone iii, de tempore, licet nostra vulgata habeat: *Ecce timor Domini ipsa est sapientia.*

IV. Ex quibus colligitur non solum esse de fide hæc septem dona, seu spiritus qui in Christo fuerunt, supernaturalia fuisse, quia Isaias expresse, et ad litteram loquitur de Christo, sed etiam de fide esse, quod in nobis dantur hæc dona, et quod supernaturalia sint. Licet enim Origenes homilia vi in Numeros, et homilia iii in Isaiam insinuet in nullo alio quam in Christo requiescisse septem hanc virtutem, quod et Tertullianus significat libro contra Judæos, capite ix, tamen non videntur hi auctores locuti nisi in quodam sensu comparativo, et faciendo vim in illo verbo prophetæ: *Requiescet super eum, etc.* quasi super alios non in illa plenitudine, et permanentia fuerint ista dona, sicut in Christo, in quo sine ulla interruptione ab instanti suæ conceptionis Spiritus iste septiformis requievit. Cæterum alii auctores recentiores existimant solum de Christo esse de fide quod habuerit hæc septem dona supernaturalia, de aliis autem non esse de fide, sed esse certissimum, et oppositum esse

temerarium, quia est contra communem sensum patrum et scholasticorum, ut sensit Lorca super quæst. lxxviii, disput. xxv, membro primo aut saltem esse proximum errori, ut sentit Martinez hic quæst. lxxviii, articulo primo, dubio primo.

V. Ego tamen existimo etiam de fide esse ita ut oppositum sit hæresis, quod in nobis sunt ista septem dona Spiritus sancti, eaque supernaturalia esse. Nam in locis allegatis (præter illum locum Isaiæ) expresse Scriptura loquitur de istis donis prout in nobis sunt, ut cum dicit Eccles. xv: *Adimplebit illum spiritu sapientiæ, et intellectus:* et cum dicitur Sapientiæ vii: *Invocavi, et venit in me spiritus sapientiæ.* Et de dono intellectus Psal. cx: *Intellectus bonus omnibus facientibus eum.* Et de aliis donis, ut fortitudinis, timoris, pietatis, etc. loca allegata expresse loquuntur prout sunt in nobis. Ad quod accedit ita Ecclesiam sentire, cum in hymno Spiritus sancti dicit: « Tu septiformis munere: » Et iterum: « Da tuis fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium. » Constat autem quod ista munera sic sacra, et sic data a Spiritu sancto gratuita sunt, quia petuntur a Deo, et oratio, ut inquit Augustinus, est: « Clarissima gratiæ testificatio: » et supernaturalia sunt, quia sacra vocantur, et munera specialia Spiritus sancti. Quis autem dicat postulare Ecclesiam pro suis fidelibus dona, quæ illis non dantur.

VI. Accedit communis sanctorum consensus, et scholasticorum, qui de istis donis tamquam de notissimis, quæ nobis dantur, loquuntur, ut Augustinus sermone xvii de sanctis, et libro ii de doctrina christiana, capite vii, et libro primo de sermone Domini in monte, capite iv; Ambrosius libro iii de sacramentis, cap. ii, et in Psalmo cxviii

oetonario v et lib. i de Spiritu sancto, capite xx; Gregorius lib. i moral. cap. xii, alias xxviii, et lib. ii, c. xxxvi, et homil. xix in Ezechielem; Hieronymus super caput xi Isaia; Cyrillus lib. ii in Isaiam parum a principio; Cyprianus sive auctor de cardinalibus Christi operibus, capite de unctione chrismatis, et alii multi, et scholastici universi cum magistro in iii sentiarum, dist. xxxiv, et cum D. Thoma hic quæst. LXVIII.

VII. Hoc supposito, duo oportet discutere, quæ difficultatem faciunt. Primum, quod pertinet ad genus istorum donorum, an sint habitus, et sic differant a gratiis gratis datis, quæ per modum transeuntis dantur: hoc enim non ita constat ex Scriptura secundum quod pertinet ad differentiam, an sint habitus distincti a virtutibus theologiceis, et moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

DONA SPIRITUS SANCTI SUNT HABITUS.

VIII. Dico ergo primo: Dona ista habitus sunt, et non solum actus, vel aliquæ dispositiones datæ per modum transeuntis, sicut datur lumen propheticum, vel aliæ gratiæ gratis datæ. Hæc est communis scholasticorum sententia cum D. Thoma hic quæst. LXVIII, art. iii, licet aliqui, ut refert Lorca existimaverint hæc dona solum esse actus quosdam virtutum speciales, non habitus. Ratio et fundamentum est, quia in primis in ipsa Scriptura significantur ista dona dari per modum permanentiæ, dum dicitur Isai. xi: *Requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, et scientiæ, etc.* et de eodem Spiritu sancto per quem dantur ista dona, dicitur Joann. xiv: *Apud vos mane-*

bit, et in vobis erit: ergo ista dona habent statum permanentiæ.

IX. Secundo, quia dantur ista dona ad similes functiones, seu operationes, ad quas ponuntur virtutes, sive in intellectu, sive in voluntate, ut patet de sapientia et scientia, fortitudine et pietate, ista enim habent operationes, et actus quos eliciunt, nec ipsa sunt actus, sed principia elicentia actus, sicut sapientia, et scientia eliciunt actus cognitionis, et fortitudo, et pietas, et timor actus voluntatis, sed sapientia, et fortitudo, quando sunt virtutes sunt habitus elicitivi suarum operationum; ergo etiam sapientia, quæ est donum, et scientia, et fortitudo, etc. nominantur habitus, qui sint principia elicitiva istarum operationum.

X. Tertio, quia ista dona dantur ad hoc ut homo operetur ex quadam connaturalitate ad res divinas, et ex quadam experientia illarum prout monetur ex instinctu Spiritus sancti, ut S. Thomas advertit in hac quæstione LXVIII, art. iii, et in secunda secundæ, quæst. XLV, agens de dono sapientiæ, sed non potest connaturalizari ad res divinas, et quasi spiritualizari, et divinizari, nisi disponatur, et afficiatur ad illas modo permanenti, et habituali, quod enim per modum transeuntis solum datur non connaturalizat subjectum ad id ad quod disponit, quia non videtur ei assueferi, et permanenti adhærere; ergo dona Spiritus sancti habitualement exigunt dispositionem ad operandum, quia disponunt ad operandum ex quadam connaturalitate ad res divinas, et ad Spiritum sanctum a cujus instinctu moventur. Et ad hoc reducitur ratio S. Thomæ in hoc articulo tertio, quia sic disponitur homo per dona Spiritus sancti ad obediendum impulsui, et instinctui ipsius, sicut per virtutes morales disponitur vis appetitiva ab obediendum rationi: ergo sicut vir-

tutes morales sunt habitus, quia sic disponunt ad obediendum rationi, ita dona erunt habitus, quia disponunt ad obediendum, et sequendum instinctum Spiritus sancti.

XI. Sed objicies: Nam prophetia non est habitus, sed lumen per modum transeuntis datum prophetæ, ut determinat S. Thomas 2-2, quæst. CLXXI, art. i, non obstante quod præbeat principium elicativum cognitionis propheticæ, quia videlicet non habet homo in hac vita cognitionem claram principiorum, ex quibus deducitur cognitio prophetialis, scilicet visionem essentiæ divinæ, in qua continentur res illæ propheticæ cognitæ. Sed similiter dona Spiritus sancti non supponunt in se permanenti cognitum principium a quo derivantur, si quidem solum dantur ad sequendum instinctum Spiritus sancti, sicut virtutes morales ad sequendum ductum rationis, ut dicit D. Thomas. In quo tamen videtur paralogizare, quia infert ex hoc debere dona Spiritus esse habitus, sicut virtutes morales, cum tamen oppositum deberet inferri, quia virtutes morales sequuntur ductum rationis, ut manifestatum per habitum prudentiæ, aut syndæresis. Dona autem sequuntur ductum Spiritus sancti ut manifestatum per instinctum. Instinctus autem non cognoscitur per habitum, sed per modum transeuntis, ut patet in prophetis: ergo ad obediendum illi non oportet disponi per habitus, sicut disponunt virtutes morales, quæ obediunt rationi, quæ per habitum etiam prudentiæ disponitur, et in ea continentur principia, et seminaria virtutum. At vero instinctus Spiritus sancti in quo continentur principia, et regulationes donorum, non cognoscitur per habitum, sed per modum transeuntis datur; ergo sicut prophetia non datur per modum habitus, quia non supponit

cognitionem principiorum ejus in nobis habitualement, ita nec dona Spiritus sancti, quia non supponunt cognita principia eorum per habitum, sed per instinctum.

XII. Et confirmatur in cæteris gratiis gratis datis, ut in operatione miraculorum, in gratia sanctorum, in dono linguarum, etc. ad quæ non ponuntur habitus in nobis, sed sufficiunt actuales motiones, ut deducitur ex D. Thoma 2-2, quæst. CLXXVII, et CLXXVIII: ergo idem erit de donis Spiritus sancti ad quorum exercitium sufficiet actualis motio divina sine habitu infuso, præsertim cum Apostolus inter gratias gratis datas numeret sermonem sapientiæ, et scientiæ, quæ datur in eodem Spiritu; ex quo loco nos collegimus dari dona Spiritus sancti; ergo admittimus dona esse gratias gratis datas, ergo non habitus.

XIII. Respondetur concedendo lumen propheticum dari in nobis transeunter, et non habitualiter, ob rationem ibi allatam ex D. Thoma. Negamus tamen quod dona Spiritus sancti non supponant in nobis permanenti cognitum principia, quibus regulantur. Nam etsi dirigantur instinctu Spiritus sancti, tamen instinctus ille non est ad manifestandam veritatem ipsam objectorum, vel in se intellectualiter, vel saltem in visione aliqua imaginaria, ut facit prophetia, sed sufficit aliquis instinctus, quem etiam humanæ mentes nescientes patiuntur, ut Augustinus docet, qui nihil aliud est quam motus aliquis interior, seu excitatio divina, qua movet hominem ad gustandum, et videndum experimentaliter gustu quoniam suavis est Dominus, et sic quasi inviscerat, et connaturalizat nobis res divinas notas in hac vita per fidem, quæ est habitus permanens, et regulativus charitatis, et donorum Spiritus sancti. Et ex tali connaturalitate, et invisce-